

o. enigmate qle in hac vita in dem.

par. 13 no totat vfiat in m

XXXIX.

DISSERTATIO
JURIDICO-POLITICA
DE
REGALIBUS,

Quam

Supremo Rege & Directore Fortunante:

In Celeberrima LIPSIENSIVM Academia:

Consensu, Autoritate, Decreto ac Per-
missu, Magnifici Dn. FRANCISCI ROMA-
NI, I Cti & Ordinarij Præcellentissimi, Am-
plissimi Dn. ELIÆ HEIDENREICHs, Senioris Me-
ritissimi, nec non totius confessus Inclytæ Facul-
tatis Juridicæ Clarissimi, Consultissimiq;

SUB PRÆSIDIO

HEINRICI KRAPPPI LIPSIENSIS,
U. J. LICENTIANDI

Privati exercitiij gratiâ defendet,

JOHANNES STÜLPNERVS,
LVCENA-MISNICVS, LL.Stud.

*Ad Diem XVIII. Aprilis, horâ VI.
matutinâ, cum seqq.*

LIPSIÆ, Excudebat JOHAN Glück.

VIRIS

*Magnificis, Nobilissimis, Amplissimis, Clarissimis,
Consultissimis, Humanissimis, Prae-
stantissimis, Prudentissimis q̄q̄:*

Dn. JOHANNI *Pein* / JURISCONSULTO
Celeberrimo, Serenissimi ac Potentissimi Principis &
Domini, Dn. JOHANNIS GEORGII, Electoris
ac Ducis Saxoniae, Iuliae, Cliviae, & Montium, &c.
Confilario gravissimo.

Dn. IOACHIMO KRATZIO, I. U. D.
ac Equiti Divi Marci dignissimo.

Dn. M. BALTHASARI MAVIO, Supremæ
Curiae Provincialis, apud Lipsienses, Proto-Nota-
rio solertissimo.

Dn. AMBROSIO *Borstorff* / Præsulatus
Martisburgensis Secretario fidelissimo.

Dn. M. VALENTINO *Hewstrew* / Scholæ
Martisburgensis Reçtori meritissimo.

*Dominis Patronis, Fautoribus, Affinibus &
Promotoribus suis omni observantia cultu
& viternum prosequendis:*

Juridico-Policum hoc exercitium in sui
ulterioris commendationis Symbolum:

Dicat, Dedicat, Consecrat & Offers

JOHANNES STÄLPNERVS,
Autor & Resp.

DIVINA FAVENTE GRATIA:

DISSERTATIONIS

JVRIDICO-POLITICÆ

DE

REGALIBUS.

THESIS I.

Regalia Imperatoris Romano - Germanici inquirere, Regale desiderare ingenium, vocabuli ipsius dignitas, personæ Majestas, materiæ præstantia & amplitudo sufficienter demonstrant. Haud iniquè igitur nobis obijci poterit, quod conatu audentiori freti, nostram tenuitatem tanti ingenij vires & labores sufferre posse, censeamus.

2. Verùm sciendum est, Sacratissimum Imperatorem Iustinianum in §. cumq; hoc 3. proëm. Instir. studiosis Juris & Tyronibus hoc in mandatis dedisse, vt Jura ab imperiali splendore ordiantur, & ab Imperatorij Constitutionibus studiorum exordium faciant. Quid autem aliud vult Imperialis splendor, quid aliud Imperatoriæ Constitutiones denotant, quam Imperatoris, Regum, Electorum, Principum & Civitatum Jura investigare?

3. Quæ cum ita sese habeant, nemo ut opinamur, iniquus nostri censor erit, vel jure nos culpare poterit, quod licet non nimis altum sapere videamur, nihilominus tamen Dissertationem de Regalibus instituere in animo habeamus; modò nostrum propositum hunc finem fortiat, ut veritas eruatur, nihilq; in Imperatoris contumeliam committatur.

4. Accedit summa utilitas, quam ejusmodi exercitia in vita communi præ seferunt. Cognitis enim his, quæ ad Imperialem potestatem spectant, contra non concessa, vel ab Imperatore impetrata, facilius supplicare possumus, salvâ & intactâ manente ipsius

A 2

Maje-

Majestate: *L. appellandi. 1. §. quastum. 1. ff. de appellat. L. fin. C. si cont. jus vel util. publ.*

5. Hisce igitur de causis presentem de Regalibus dissertationem conscribere non sumus veriti, imprimis cum sciamus, moderate disputando non inutiliter ingenia exerceri, & veritatem sapientius exanimatam melius in lucem splendescere. At nihil ad ostendendam doctrinam, nihil ad captandam auram, nihil ad certam & directam determinationem inferendi, sed omnia placido animo, omnia veritatis indagandae causa, omnia ingenij exercendi gratia, & omnia citra ullius praedictum proposituri sumus.

6. Denominata autem sunt Regalia à Rege: quia eo tempore, quò Regalia vigere & describi coeperunt, usus sermonis non aliter tulit, quam ut appellatione Regis Imperator sive Cæsar designaretur: Rex etenim sive Imperator est fons omnis dignitatis, Jurisdictionis & praesentis: Nam, sicuti ex Oceano flumina fluere, & ad eundem resuere dicuntur: Ita ab Imperatore in jus decedentes, per investituras, confirmationes & commissiones fluunt, atque ad eundem per appellationes, querelas & supplicationes resluit Jurisdictionis. Huc spectat, quod sine Regalibus neque Regnum subsistere, neque Regia manus vis ac dignitas elucescere queat.

7. Hinc Regis vocabulum in Jure nostro frequenter Imperatorem denotat: *L. fin. in pr. ibi si Imperialis Majestas: item ibi. quid sanctius Imperiali est Majestate? item: Regalem sensum: & paulo post: ex Imperiali decreto: C. de LL. L. fin. §. fin. vers. si quis, ibi: Regalia culminis: C. de Adfess. 1. c. ut nemo privatus: &c. L. fin. vers. eodemque: ibi. Majestatem Imperialem: & mox. Regale culmen. C. de quadrien. prescript. can. quo jure ext. ibi. in Legibus Regum: Item ibi: Iura imperatorum: & paulo post: Regum jura. distinct. 1. c. sollicit. 6. vers. quod autem sequitur. ibi. Rex vel Imperator. x. de major. & obed. 1. f. 14 in pr. ibi. vel aliqua Regali dignitate. item ibid. ab Imperatore. 1. f. 26. in pr. vers. hi enim ibi. ad Imperatorem ire. & vers. si verò ibi. ad Regem non venerit: 2. f. 27. in pr. ibi. Fredericus Dei gratia Romanus Imperator. Et mox. solum Regia Majestatis concedimus 2. f. 33. §. in quibus 1. ibi. Rex Fredericus. Quamvis non inficias eamus, Regem Romanorum multum ab Imperatore differre: juxta illud: Wir von Gottes Gnaden Römischer Keyser / oder in unserm abwesem Römischer König. Quod ipsum sufficienter confirmat exem-*

exemplum Venceslai, qui in vivis adhuc existente Carolo IV. Imperatore in Regem Romanorum electus est. Idq; postea comprobavit subsequens observantia in Maximiliano I. Ferdinando I. Maximiliano II. & Rudolpho II.

8. *Definiuntur* autem Regalia, quod sunt jura, soli Imperatori Romano propria, in signum supremæ præmiuentiæ, & ad Imperij gubernationem, ejusq; utilitatem concessa. Quorum causam si penitus intueamur, satis dilucidè apparet, ea Majestati non tribui in præmium laborum, sed potius eandem sequi, ut umbra sequitur corpus: Neq; ad tuendam Rempublicam Imperator obligatur, quia accipit Regalia: sed quia officij ratione ad defendendam Rempublicam est obstrictus: cum summum Imperij caput sit, quod omnes subditos, veluti membra, gubernet: At hæc gubernatio consistit in juribus Majestatis, quæ sine medijs, hoc est, Regalibus, in actum deduci non possunt. Quare necesse est, ut Imperator ad gubernationem ea penes se habeat, sine quibus Imperium haud subsistit. *Nov. 142. cap. 2. arg. L. cui Jurisdictio. 2. ff. de Jurisd.*

9. Verùm, dum Regalia attribuuntur Imperatori, Pontificem minimè excludi, autumant Canonistæ, Papæ assentari, vel simplicitate sui sæculi decepti: Absurdum etenim fore, inquit, Pontifici denegare, quod attribuitur Imperatori: cum hic totum Imperium ab Apostolica sede obtineat, & ab ipso Pontifice consecratus, ac aureo Diademate insignitus sit.

10. At nugas has Papicolarum quis non intelligit? Pontifex etenim neq; Rex est, neq; ipsi Regni gubernatio competit: *arg. Matth. 20. v. 25. & seqq.* cum se Vicarium Christi profiteatur, e *in v. 2. v. non enim. ibi. auctoritate Rom. Pont. quem constat esse vicarium IESU Christi. x. de translat. Episc.* Christi autem Regnum non est de hoc mundo: sicut ipse testatur, *Job. 18. v. 36.* Accedit, quod Pontificis officium sit orare, scripturam divinam legere, & pius meditari, ac populum docere, *can. fin. distinct. 36.* Non igitur Regnum & Regalia appetat, quæ non à persona Ecclesiastica, verùm à seculari administrari debent. *can. cum ad verum. 6. distinct. 96.* sed se potius Magnitudini Imperatoriæ submittat, quemadmodum Leo IV. humilè Imperatori Ludovico se subjecit, *in can. nos, si incompetenter. 41. ca. 2. q. 2. vbi emendationem promittit, & Casarem clementiam implo-*

rat. Quare, cum Pius V. Cosmum Ducem Florentiæ, Coronâ, & Magni Ducis Hetruriæ titulis donasset, Maximilianus II. Imperator rectissimè sese Pontifici, tanquàm falcem in alienam messem mit- tenti, opposuit.

11. Non itaq; Majestatem Pontificis confirmat, quandoq; pe- tita ab eo coronatio: *c. venerabilem. 34. v. sed & Principes. ibi. conse- cramus & coronamus. x. de elect. & elect. potest. clem. vn. in pr. ibi. & Im- perij coronam accipiunt. de jurejur. vel aliquando præsticum eidem ju- ramentum, d. clem. vn. in pr. ibi. adstringere vinculo juramenti. can. tibi Domino. 33. distinct. 63. ubi Otto Imperator jurat Iohanni XII. Pontifici, vel præsticum jus removendi Imperatorem ab imperio: c. alius. 3. ca. 15. q. 6. ubi Pontificem Zachariam Regem Francorum Childericum à Regno de- posuisse, & Pipinum substituisse asseritur. c. ad Apostolica. 2. vers. nos itaq; de sent. & re judic. in 6. vel objecta translatio Imperij, à Græcis ad Germanos, in personam Caroli, beneficio Pontificis facta: d. c. ve- nerabilem 34. ext. de elect. & elect. pot. d. clem. vn. de jurejur. vel quando Alexandrum III. pedem collo Imperatoris Friderici Barbarossæ im- posuisse ajunt: vel quandò Imperatori & reliquis Regibus injun- ctum esse dicunt, ut stapham equi Papalis teneant, & equum per frenum aliquantum ducant. Quod tamen officium stratoris poti- tius, quàm Imperatoris esse, bellè dicebat Fridericus I. ad Hadria- num IV. Pontificem Romanum, cum ascendente ipso equum in a- ctu coronationis, sinistrum stapedem teneret, qui dextrum tenere debuidisset: vel quandò immemoriam præscriptionem ultrâ. 800. annos adducunt: vel similes Papicolarum assania: *que extant in can. Hadrianus 22. & can. in synodo. 23. dist. 63.**

12. Neq; etiam à Pontifice, sed à Deo & Electoribus Regnum tenet Imperator. *per text. in Constit. Deo auctore. in pr. ibi. imperium, quod nobis à cælesti Majestate traditum est: de concept. digest. Nov. 73. §. quia igitur 1. in præfat. Aur. Bull. Car. IV. Imp. tit. 7. Don successio vnd nachkommen der Churfürsten. Quod ipsi quoq; Pontifices facerentur, in d. c. venerabilem 34. v. vnde illis Principibus. ext. de Elect. & elect. pot. d. c. ad Apostolica. 2. in fin. de sent. & re judic. in 6. Hinc Lotharius Impe- rator Eugenio Papa & universo populo in mandatis dat, ut Leges suas observent. 2. f. 52 §. fin. & Leo IV. præcepta Lotharij & reliquo- rum Imperatorum omnibus modis se servaturum promittit: *can. do ca-**

de capitalis 9. distincti. 10. Vnde illud promanasse videtur, quod Imperator Romanorum olim quidem Deorum providentia, nunc vero DEI gratia: Bon Gottes Gnaden / arg. proverb. Salom 8. v. 15. cum seqq. & Epist. Paul ad Rom. 13. v. 1. & seqq. non autem: Bon des aller heiligsten Vaters des Papsts gnaden / se constitutum scribat.

13. Et sanè, si Imperator à Pontifice Imperium obtineret, necessam foret in bonis Ecclesiæ, non verò in rebus secularibus illud constitutum esse: Vt enim sit Ecclesiasticum, non persona, sed materia respicienda venit, arg. 1. f. 6. in pr. ib. de rebus Ecclesiarum. 2. f. 35. ibi. de bonis Ecclesiæ. 2. f. 40. §. fin. At Imperium Romanum non esse rem Ecclesiasticam, sed secularem, agnoscit ipse Pontif. Nicol. in san. cum ad utrum. 6. distincti. 96.

14. Rectè igitur Henricus Auceps ad filium Ottonem inquit: En tibi Imperium, non à majoribus mihi relictum, sed per memetipsum acquisitum, & à solo DEO concessum: Quò spectat, quod communi Electorum, aliorumq; Imperij Procerum decreto, Anno Christi, 1338. tempore Pontificis Benedicti XII. publicato, caurum fit, Imperatorem nullum superiorem recognoscere, sed immediatè à DEO Imperium tenere. Ac proindè verissimum est, quod de Friderico Barbarossa canit Güntherus:

Nullum caput ista super se.

Afficit, excepto caelorum Rege, potestas.

15. Quæ cum ita sese habeant, meritò colimus Imperatorem, ut hominem à DEO secundum, solo Deo minorem: Sic enim omnibus major est, dum solo DEO minor est. Quare vana & falsa est Pappicolarum gloriatio in e. sollicita. 6. ext. de major & obed. quasi Papa Sol sit, & Imperator Luna. Quod si essent, (cum tamen nuxa meræ bullatæ sint) socijs Ignatij Lojola, quos vulgus malè socios JESU nuncupat, tanquam Pontificis Satellitibus, reliquos quinq; Planetas attribuerem us: Mercurium ob linguæ volubilitatem, Venerem propter libidines, Marrem ob seditiones & bella, Jovem propter dominandi cupiditatem, & Saturnum ob inquisitionem: Vt enim sidera illa erratica ab Ecciptica, quæ via Solis est, recedunt: Ita & hi à iustitiæ & veritatis Sole JESU CHRISTO.

16. Coronatio præterea Papalis neq; potestatem, neq; Majestatem confert, neq; Imperatorem facit, sed Cæsarem saltem electum
decla-

declarat. Et quis ignorat, Ferdinandum I. Maximilianum I I. Rudolphum II. Mathiam, & nunc feliciter imperantem invictissimum Ferdinandum I I. Romæ nunquam fuisse coronatos? qui tamen Imperatores fuerunt, & à toto mundo pro talibus culti, ac etiamnum habentur.

17. Ab hoc loco non planè alienum erit, subjungere, quidnam de donatione Constantini Magni Imperatoris, quæ Pontifici Sylvestro Romam, & reliquos Italiae Provincias donasse fertur, judicandum sit? Nos eam de factò, e mentitam esse asseveramus, cum variè in Jure Canonico referatur: Aliter in *can. Constantinus. 14. distinct. 96.* Aliter in *can. futuram. 15. ca. 12. qu. 1.* & Aliter in *c. fundamenta. 17. de elect. & el. pot. in 6.*

18. Accedit, quod causa donationis sit ficta: cum Constantinus Magnus Imperator non Romæ, sed Nicomedia, non à Pontifice Sylvestro, sed ab Episcopo Eusebio, non ab initio Imperij, sed anno ætatis sexagesimo quinto, Christi verò 337. immunis à lepra baptizatus, & illo ipso anno etiam denatus fuerit. At prædicto anno donationem factam esse fingunt Pontificij: Constat autem Sylvestrum Anno Christi 335. debito naturæ satisfecisse: sicq; donatio facta fuisse Sylvestro anno secundo, postquam jam mortuus erat.

19. Præterea donationem nulla subsequuta est traditio: Nam Eusebius & alij fide digni historici referunt. Constantinum Magnum inter tres filios suos Imperium intestamento distribuisse, & Constantinum occidentalium partium, Constantium orientalium, & Constantem interjectarum Principem constituisse: Romam itidem ac Italiam ultrà 400. annos, post Constantinum Magnum & Sylvestrum, non sub Pontificum, verùm sub Imperatorum imperio permansisse.

20. De jure quoq; invalida est hæc donatio: Et quidem respectu donantis Imperatoris, cujus officio incumbit, non diminvere, sed sollicitè administrare, tueri & augere Imperium: Vnde semper Augustus: *Allezeit mehrer des Reichs / appellatur.* Nov. 11. 30. 116. 2. f. 52. & 55. Cui autem administratio concessa est, is alienare non potest. *arg. c. fraternitatem. 2. ext. de donat.*

21. Respectu donatarij Papæ invalida est, ad cujus officium spectat, non regnare, sed orare, *can. eum ad verum. 6. distinct. 96.* cum Sa-cerdo-

cerdotium divinis ministret, Imperium humanis præsit. *Nov. 6. in præfat.* At nemo militans Deo secularibus negocijs se implicare debet. *2. §. 21.* Accedit, quod Pontifex Legitimâ probatione destituatur: Ipsius sanè testimonium in propria causa nullum est: *L. nullus 10. ff. de testibus*, Nam de seipso pleraq; prædicat, ut suæ tyrannidi robur addat.

22. Respectu rei donatæ invalida est: quoniam Imperium non est in commercio: quare donatio hæc nullius momenti erit: *§. non solum 4. vers. sed si talis. Instit. de legat. §. idem iuris, 2. Inst. de invr. stip.*

23. Et licet hæc donatio revera facta fuisset, nihilominus tamen revocationi semper obnoxia foret: Idq; Partim ratione Imperatoris donantis, qui juramento promittit, se velle ea bona, quæ ab Imperio divulsâ sunt, primo quoquo tempore recuperare, ac reliqua sui Regni jura illibata, servare: & contra cujus honorem, inq; imperij præjudicium talis donatio tendit: *c. intellecto. 33. ext. de jurejur.* Partim ratione Successorum, quibus Imperator mandare nequit, ut donationem ratam habeant. *arg. L. nam Magistratus 4. ff. de recept. qui arb. recep. L. ille à quo. 13. §. pen. ff. ad Sc. Treb.* Successor etenim non tenetur, nisi quod honestas & publica utilitas suadet, ex prædecessoris actis supplere. At hanc donationem utilitatem publicam diruere, luce meridiana clariùs apparet.

24. Diximus in definitione: Regalia soli Imperatori Romano jure proprio competere. *per text. in conslit. Frid. Imp. de pace constantiæ. §. volumus ut Regalia. ibi ea, quæ specialiter ad nostram Excellentiam spectant: Reichs Abschied / Keyser Maximiliani des andern zu Regenspurg Anno 1576. §. dardurch dann / ibi. Zu vnserer Keyf. sondern Hoheit vnd Reservaten: f. 345.* Ratio est: quia Lege Regia populus ei & in eum omne suum Imperium & potestatem contulit, *L. quod Principi. 1. in pr. ff. de Consit. Princ. §. sed & quod Principi. 6. Inst. de l. N.G. &c. Adde,* quod Regalia propriè sint Monarchiæ, quæ à Græcis ad Imperatores Romanos, & per hos vicissim ad Romano-Germanos Imperatores, jure belli potissimum devoluta est.

25. Regalia Imperatori in signum supremæ Præminentiæ, & ad Imperij gubernationem, ejusq; utilitatem concessa esse, nostra innuit definitio: Etenim, sunt quædam Regalia, quæ magis Imperatoris dignitatem, supremam auctoritatem & præeminentiam,

B

quam

quàm utilitatem concernunt. Econtra, Regalia quædam reperiuntur, quæ potius Imperatoris utilitatem ac Fiscum, quàm ipsius personam & præminentiam spectant: Quæ æquè ac priora, Imperatori perquàm necessaria sunt, cum impossibile sit, ut sacris tributis non illatis, Respublica conservetur: *Nov. 149. cap. 2. vers. etenim DEO*: Et Imperator thronum Majestatis suæ splendidam, & auctoritate apud externos prævalentem, asservare debeat militem benè armatum & numerosum alere teneatur, multaq; alia magnificè ipsum expendere oporteat: id quod sine eximiâ impensâ fieri nequit.

26. Atq; hæc Regalia à Dd. Majora & Minora nuncupantur: Æquius tamen ac convenientius videtur, si ea Majestatis & Fisci Regalia indigiteamus. Et quamvis Majestatis Regalia varia recensentur; Nos tamè de præcipuis & potioribus saltem pauca subjiciemus.

27. Inter hæc autem insigniter conspicuum est, Ius condendi Legem universalem. *L. fin. §. cum igitur 1. vers. si enim. ib. Leges condere soli Imperatori concessum est. C. de LL.* Est etenim Respublica ordo, in quo Majestas subditis dominatur: penes quem igitur est dominium, penes eundem etiam dominandi instrumenta collocari debent, quæ sunt Leges & scita superioris. Et cum Legis virtus in coactione consistat, usum suum habere nequit, nisi à Majestate assumatur; & vitâ quasi ac spiritu donetur.

28. Hodie in universo imperio Romano, Imperator Legem universalem condit, cum assensu & consilio Statuum Imperij: *Wit den Ständen des Reichs / Reform. Keyser Friderici des dritten / zu Franckfurt am Mayen / Anno 1442. in pr. vers. So haben wir / ibi. Durch anbringe gen / auch mit beyweisen vnd Rath / Aus. Bull. Carol. IV. Imper. in præsul.* Vnde etiam Leges in Comitij Imperialibus conditæ appellantur: *Recessus Imperij, sive Comitiorum: Des Reichs Abschiede.*

29. Hoc ipsum tamen Majestati Imperatoris nihil derogat, neq; efficit, ut Romano-Germanicum Imperium Aristocraticum fiat: Principes etenim & ordines Imperij æqualem cum Imperatore potentiam non habent, neq; cum ijdem jus summæ Majestatis communicatur, siquidem Imperatore sunt inferiores: *d. Reform. Keyser Friderici des dritten / zu Franckfurt am Mayen: Anno 1442. in pr. ibi. Entschieden allen vnd jeglichen / Churfürsten / Fürsten / vnd allen andern Infern vnd des*

des heiligen Reichs Unterthanen/ vnd leben getrewen. Quod tamen fieret necessum foret, si status Imperij Romano-Germanici Aristocraticus, non verò Monarchicus esset: *qualem tamen esse ex 2. & 7. cap. Dan. dilucidè apparet.*

30. Notandum hinc venit, Imperium nostrum rectè nuncupari Romano-Germanicum: Romanum dicitur, quia successivè ad nostra tempora & fines pervenit: Non enim Romanum Imperium angusto loco includendum est, cum Roma sit, ubicunq; est curia Imperatoris: Germanicum appellatur, quoniam virtute Germanorum partum est, atq; ita Germaniæ inhaeret, ut ab ejus oisibus divelli nequeat. Et sic conjunctim Romano-Germanicum rectè indigetatur, cum Romanum Imperium Germanico ita commixtum sit, ut alterum sine altero esse non possit.

31. Sicut autem solius est Imperatoris condere Legem universalem: sic quoq; eandem interpretari, est soli Imperatori permissum: *L. fin. §. cum igitur. 1. vers. si enim C. de LL.* Quod tùm demùm obrinet, si sententia Legis aded obscura sit, vt nullà omninò ratione elici possit, & sic ars interpretandi penitùs deficiat. Vel, si tota Lex iniqua dicatur, idq; agatur, ut omninò abrogeretur.

32. Specialem & localem Legem inferiores Principes & status Imperij in suis territoriis & provinciis condunt: Vnd wird der gemeine Ausschus von der Landschaft/ das seind die von der Ritterschafft/ vnd die von vornehmen Städren dazu beschrieben: Et secundum hanc Camera Imperialis pronuciare obstricta est: *Ordin. Camer. part. 1. tit. 57.* Von des Keyserlichen KammerRichters/ vnd der Beyseger Eyde: ibi: nach redlichen/ Erbarh vnd Ländischen ordnungen/ Statuten vnd Gewonheiten der Fürstenthumb/ Herrschafften vnd Gerichten.

33. Jus Monetæ cudendæ Regalibus Majestatis annumeratur. Quamvis enim Monetæ usus jurisgentium sit: *L. origo. 1. in pr. ff. de contrah. empt.* At in Imperio Romano-Germanico jus Monetæ eudendæ ex sua propria & singulari forma aded civile est, ut ad solum Imperatorem pertineat. *L. si quis nummos. 2. ibi. in monetis tantummodo nostro. junctâ L. fin. C. de fals. mon. L. solidos. 1. C. de vet. numis. pot. Reichs-* Abschied Keyseris Caroli des Fünfften / zu Augspurg/ Anno 1551. §. So haben wir vns auch. *ibi.* Dergleichen die jenigen/ so von vns/ oder vnsern Vorfahren im Reich/ mit der Regal der Münz gestreyet sind/ f. 63. Reichs Abschied

Keyfers Maximiliani des Andern / zu Speyer / Anno 1570. §. Alsdenn auch die Mündigerichtigkeit kein Mercantij / sondern vnser Keyserlich Regal. f. 295. Hinc Carolus Magnus Jus Monetae tantoperè pro Regali habuit, ut alibi, quàm in suo Palatio Monetam cudi noluerit.

34. Reliqui Imperii Principes, Duces & Civitates hac cudenti potestate fruentes, eam, non nisi ex speciali auctoritate, & permisso Imperatoris, vel immemorialis temporis præscriptione habent, Et nihilominus Imperatoris nomen præponitur, monetaq; ipsorum, rogationibus Imperij, & cognitioni circularum singulorum, quibus ea, de re publicè inquirendi est potestas, subijcitur, & valor à Supremæ potestatis auctoritate dependet. *Aur. Bull. Car. IV. Imp. tit. 10.* Von der Mündig: Reichs Abschied Keyfers Caroli des Fünfften / zu Augspurg / Anno 1551. §. So haben wir vns auch / vers. Dergleichen / ibi. so von vns / oder vnsern Vorfahen im Reich / mit dem Regal der Mündig gefreyt sind. f. 68. Reichsabsch. Keyfers Maximiliani des Andern / zu Speyer / Anno 1570. §. Alsdenn auch / ibi. so die Mündigsände aus vnsern sondern vertragen brauchen sollen. f. 295.

35. Idq; clariùs apparet ex forma, quæ hodiè non arbitraria, sed certa & legitima est: Keyfers Ferdinandi des Ersten / neuen Mündigordnung zu Augspurg / Anno 1559. auffgerichtet / §. Wie aber vorgestete seten / ibi. Vnd sol auff der einen seiten vnser vns des Reichs Keyser. Adler / mit zweyen Köpfen / vnd des Reichs Apffel in des Adlers brust / vnd in demselben allenwegen die ziffer / wie viel Kreuzer dasselbigze stück gelte / gesetzt werden / mit der vmbschriefft: FERDINANDI IMP. AUG. P. F. DECRETO: Auff der andern seiten / des Mündigherrn oder Standes Wappen, mit sampt seiner gewöhnlichen vmbschriefft / vnd der Jahrzahl / wo die zum süglichsten zu stellen. f. 212.

36. Cumq; ex proba Moneta Princeps bonus sit agnoscendus, juxta illud Philippi Hæsiæ Principis: Man sol einen Fürsten kennen bey reiner Strassen / guter Mündig / vnd haltung beschehener zusage: Meritò in eos, qui in hoc Regale delinquant, poena ignis animadvertitur: L. si quis nummos; 2. in fin. ibi. flammarum exustionibus mancipetur: C. de falsa mon. Peinliche Halsgerichts ordnung / Keyfers Caroli des Fünfften / art. 111. Straff der Mündigsäuscher / vnd auch der / so ohn habend freyheit Mündigen. ibi. Die sollen nach gewonheit / auch Sagung der Rechts / mit dem Schwer vom Leben zum Tode gestrafft werden.

37. Quā pœnā etiam plebuntur ij, qui non Imperatoris, sed alterius Principis vel Civitatis Monetam falsam formant, & dolose malo expendunt: d. L. si quis nummos: 2. C. de falsa mon. Reichsabsch. Keyfers Caroli des Fünfften / zu Augsp. Anno 1551. §. Darin daß sich maniglichen fürhin bey straff des Feners ic. f. 68. Peinliche Halsgerichtsordnung / Keyfers Caroli des Fünfften: d. art. 111. Straff der Münzfälscher / vnd auch der / so ohn habend freyheit Münzen: qui textus omnes, cum generaliter loquantur, nec inter Monetam Imperatoris & alterius Principis seu Civitatis distinguant, sed æquali ignis pœnā delinquentes prosequantur; nobis quoq; distinguere concessum haud erit: Ratio hujus rei est: quia & alterius Principis vel Civitatis Moneta, Imperij Moneta est, & non à Principe vel Civitate Monetam eudente, sed ab Imperatore potestatem concedente, auctoritatem habet. Reichsabsch. Keyfers Caroli des Fünfften / zu Augspurg / Anno 1551. §. So haben wir vns auch / vers. Dergleichen die jenigen. f. 68. Reichsabsch. Keyfers Maximiliani des Andern / zu Speyer / Anno 1570. §. Als dann auch / f. 295. Vide supra th. 32.

38. Eadem pœnā & illi afficiuntur, qui falsam Monetam exigui valoris, videlicet, nummos vel obulos falsos percutiunt: cum nullibi inter Monetam magni & exigui valoris, quoad pœnā distinguatur: Et hi, qui falsam Monetam exigui valoris formant, crimen læsæ Majestatis committant, dùm Imperatori potestatem suam detrahere, eamq; sibi vindicare, ac dolose attribuire desiderent: d. L. si quis nummos. 2. C. de falsa mon.

39. Diversum obrinet in illis, qui Monetam probam, hoc est, justī ponderis, absq; indulgentia imperatoris cudunt: Hi namq; pœnā arbitrariā, vel corporis afflictivā, id est, abscissionis manus seu fustigationis, vel multā pro gravitate delicti plebuntur: In Moneta etenim iusta hæc duo conjunctim requiruntur, veritas nempe & auctoritas. Vt ut igitur adsit veritas, deest tamen auctoritas, nimirum, privilegium summi Principis, Monetam formandi, quod per se Majestatis crimen est, & arbitrariē punitur: L. fin. C. de falsa mon. Peinliche Halsgerichtsordnung / Keyfers Caroli des Fünfften. d. art. 111. Straff der Münzfälscher / vnd auch die / so ohn habend freyheit Münzen: ibi. Welcher auch ohne habende freyheit Münze / der sol gesenglich eingelegt / vnd nach rath an Leib vnd Gut / nach gestals der sachen, gestrafft werden.

40. Veram etiam Majestatem præ se fert extrema provocatio. Quod enim ab Imperatore nos appellatur, à sola ipsius suprema potestate dependet: Ipse namq; est, qui provocatur, nec major eo in terris reperitur, ad quem eatur. Hinc rectè nominatur summus Princeps, adeoq; talis, ad quem postremò appellatur: *L. tractandum. 1. §. & quidem. 1. ibi. stultum est, illud admonere, à Principe appellare fas non esse. ff. à quib. appell. non lic.*

41. A Cæsare sanè malè informato & instructo, ad meliùs informandum atq; instruendum appellare concessum erit. Quo genere provocationis usus est Ludovicus Borbonius Princeps Condæus: Anno 1660. à sententia Francisci II. Regis Francorum, quam in Senatu, causâ incognitâ, tulisse dicebatur.

42. Ad Regalia Majestatis refertur etiam Jus Belli indicendi: *can. quid, culpatur. 4. vers. ordo tamen. caus. 23. q. 1. Reichsabsch. Keyser Ferdinandi des Ersten zu Augspurg Anno 1555. §. Wo sich aber vber dñi altes. juncto §. seq. f. 87. Ordin. Cam. par. 2. tit. 15. Dasi wieder die Obrigkeit / Die wieder die Herrenlose Bnecht / andern nicht hülf thun / an Kammergericht geklagt mög werden: ibi. aus der Keyß May. oder vnserm zugeben vnd erlaubnis: Nisi etenim hoc jus ad unum referretur, nunquam acquiesceret Respublica à turbis & bellis civilibus, nunquam deesset seditiosa Civitas, vel Princeps impatiens, qui ex cogitata verisimili quadam causa, bella laceßere vicinum suum non audeat. Hinc Cyrus militarem scientiam, tanquàm libertatis & felicitatis instrumentum sibi soli reservavit, dum inquit: Sicut arma cæteris ademimus, ita nos ipsos nunquàm ab armis destitui oportet.*

43. Cùm igitur soli Imperatori jus & potestas belli gerendi, delectum habendi, & exercitum comparandi competat: Principes inferiores & privati, qui jus suum apud superiorem persequi possunt, ad iudicium Martis decurrere non debent: Regulariter enim nemo inconsulto Imperatore arma movere potest: *L. vn. c. ut arm. vsus incio Princ. interd. sit: Nov. 85. Quod si quis sine licentia Imperatoris bellum indixerit & pararit, licet feliciter & magnâ cum vi-ctoriâ gessisset, in læsa pacis publicæ & Majestatis crimen incidit: L. Lex. 3. vers. eadem. ff. ad L. tal. Majest. L. pen. C. de re milit.*

44. Quamvis autem ad solum Imperatorem jus belli indicendi spectet, nihilominùs tamen serid eò respicere debet, ne ex Tur-

cis,

10
cis, aliòvè populo infideli, foedere præeunte, milites, ad sui defensionem, contra alios Christianos conscribat: Mandato enim divino foedera cum hominibus diversa Religionis expressè prohibita sunt: Exodi. 23. v. pen. & cap. 34. v. 12. Deut. 7. v. 2. Esai. 30. v. 1. cum seqq. & 31. v. 1. cum seqq. Amos. 5. v. 4. & 5. Quoniam non arabis cum bove & asino simul. Deut. 22. v. 10. & homines diversa professionis in uno officio non sociabis. can. in nona. 22. Vers. quod etiam. caus. 16. q. 7.

45. Et sanè si admitteretur confederatio fidelium cum infidelibus, tum constitueretur exercitus ex pijs & impijs, & sic sincera Religio cum Idololatria, Deus cum Belial, veraq; pietas cum superstitione commisceretur, ac facilè fideles propter humanæ naturæ infirmitatem infici possent: Paul. 2. ad Corinth. 6. v. 14. cum seqq. Nam quomodo incorruptus poteris permanere, qui corruptis sociaris? can. quiquia. 5. in fin. caus. 23. q. 4. cum perversis enim perversus fies: Psalm. 18. v. 26. Quæ communicatio lucis cum tenebris? Quis Christianis cum Christi persecutoribus consensus? Mus in pera, serpens in gremio, quam commodè versatur?

46. Imò potiùs urgente necessitatis telo ad Divinum auxilium recurrendum, & victoria à solo DEO speranda ac petenda erit: cui non est difficile, etiam paucis hostem sternere: 1. Sam. 14. 6. At infideles victoriæ laudem neq; à verò DEO petunt, neq; eidem acceptam ferunt, sicq; victoriæ gloria, soli DEO debita, ad DEOS alienos & idola impie transfertur.

47. Experti præterea Politici tradunt, semper periculosa & dubia esse foedera cum ijs, qui in diversa Politicæ forma vivunt, eò, quod diversus eorum à fidelibus sit animus, diversa in rebus agendis foveant consilia, foederibus maxime inimica, rebus adversis fugâ sibi consulant, rebus secundis victoriæ laudem sibi tribunt, & ubi infelcunt, confederatos sopprimât, & sibi omne Imperium arrogant.

48. Porro, cum in summo Principe omnes thesauri dignitatum sint reconditi, Jus conferendi dignitates omninò ad Regalia pertinebit. Hinc potest Imperator Reges, Archiduces, Duces, Principes, Marchiones, Landgravios, Pfaltzgravios, Burggravios, Comites & Barones creare, ac cum hisce dignitatibus feuda Imperio adaptare conferre.

49. Jus quoq; creandi Nobiles ad Imperatorem spectat: Is enim

enim solus nobilitare hominem potest, inq; ipsius positum est arbitrio, quos velit Nobiles reddere: *arg. text. 2. f. 10. quomadm- dum & Comites Palatinos creare potest.*

50. Imperatorem dignitates conferre diximus: Ex quo sequitur, ad Majestatis Regalia pertinere, creare Doctores, Licentiatos, Magistros, Baccalaureos; Nam hi gradus dignitates sunt: *arg. L. Magistros, 7. C. de Profess. & Medic. Nov. 117. cap. 4. vers. reliquos. ibi. cujuslibet sint dignitatis, aut militiae, aut studij:* Cùm autem Imperator ob longinqua itinera, & difficultatem conveniendi, rarissimè in propria persona, hosce honores, alicui conferre queat. Igitur Cancellariis cujuscunq; Academiae potestatem concessit, titulo Doctoratus, Licentiaturae, Magisterii & Baccalaureatus coronare illos, qui palmam studiorum meruerunt.

51. In societatem Regalium Majestatis admittimus quoq; potestatem Legitimandi liberos naturales: Si enim pater hos liberos legitimos cupiat, id Imperatoris beneficio consequi potest: *Nov. 74. cap. 2. §. si verò. 1. Nov. 89. cap. 9.* Neq; ad hanc legitimacionem Agnatorum consensum requirimus, nisi de successione feudi agatur: cùm Princeps, ne quidem ex plenitudine potestatis, dissentientibus Domino feudi & Agnatis, naturales ad feudi successione legitimize queat. *arg. L. pen. C. de prec. Imp. off. & tit. 7. in pr. juncto tit. 13. lib. 1. feud.*

52. Sed Quaestio hinc oritur, non usquequaq; expedita: Nùm Imperator etiam eos naturales liberos legitimare possit, qui alieni sunt Imperij sive Regni? Affirmativam defendendam suscipimus: Est enim totius mundi Dominus, quoad supremam Jurisdictionem & Protectionem: Quare etiam in his personis, quae aliis Regibus & Principibus subsunt, suam exercere potestatem poterit.

53. Jus concedendi Jurisdictionem de Regalibus Majestatis esse, nemo est, qui ambigit. Sed de Mero Imperio controversitur? At distinguendum est inter concessionem Meri Imperii, & inter ipsum Merum Imperium, ut illa dicatur de Regalibus, hoc non item, cùm Magistratibus & Judicibus competat.

54. Majestatis Regalia haec attigisse sufficiat: Sequuntur nunc Filci, Praemitendum autem est, quod *c. 7m. qua sint Regal.* Auctor non sit Fridericus III. qui Imperium Anno 1440. consecutus, sed Fride-

Fridericus I. qui Anno 1152. ad Imperium electus est. Hinc Otto Frisingensis, qui tempore Friderici I. vixit, & Radevicus ac Güntherus, qui res gestas Friderici I. descripserunt, hujus de Regalibus. Constitutionis, ibidem mentionem fecerunt. Atq; hic Fridericus I. jura fiscalia antea ab Italis denegata, recuperavit. Nam cum ple-riq; Episcopi & Civitates eorum usum sibi arrogassent, ipse ea sibi vindicavit, licentiam eorum correxerat, partaq; victoria, ut major es- set de ipsis certitudo. hanc constitutionem edidit.

55. Præterea considerandum est, in d. c. vn. que sint Regal. non Majestatis Regalia quædam, sed saltem Fisci recenferi, quæ antea longo tempore extincta, & tandem ab Italis Friderico I. restituta sunt. Nos verò non singula, quæ in d. c. vn. proponuntur, sed tan- tum ea, quæ Regales nobis suppeditat controversias, perpendemus.

56. Fisci itaq; Regalibus in d. c. vn. que sint Regal. annumeran- tur viæ Publicæ. De quibus sciendum est, eas hoc loco continere omne jus fiscale, omnesq; redditus, qui ex viis publicis dependent, & ad caput Reipublicæ, vel eos, qui ex hujus concessione hoc Re- gale habent, proveniunt. Ex hoc Regali fluit etiam potestas insti- tuendi cursus seu equos publicos, (quos vulgò Postas vocant) cum & ipsi haud parvum vectigal fisco inferant.

57. Sed Quæstio oritur ex controversiis quotidiana: Si in via publica committatur homicidium, juxta quam unus habet Merum Imperium, alter verò Regalia, cujus erit cognitio? Et Responde- tur, quod illius, cui Merum Imperium comperit: Nam Merum Im- perium cum jure Regali nihil habet commune: Est enim potestas gladij ad animadvertendum in facinorosos: L. Imperium 3. ff. de ju- risd. Regalia verò, vel ad Imperatoris honorem, & Imperij guber- nationem, vel ad Fisci augmentum spectant: Quocirca cognitio rectius ad Merum Imperium, quam ad Regalia pertinebit. Insuper, cui concessum est Merum Imperium in universo territorio, ei quoq; in qualibet territorij parte concessum esse intelligitur: L. pupillus. 239. §. territorium. 8. ibi. intra eos fines. ff. de V. 8. Cum igitur via pu- blica per alicujus territorium transeat, adeoq; ejusdem quasi pars sit, ei quoq; in via publica Merum Imperium concessum censebitur. Atq; hæc assertio approbata est in Ehurf. Sächf. Anno 1612. Publicirer Post- eehordnungs tin. Justitten sachen. 6. Vnd weil zum Bier vnd zwangigsten / we- gen der Fälle, &c.

C

58. Præ-

58. Præcedenti Quæstioni & hanc per vulgatam ac per vetustam subnectere controversiam placet: Si Sejus & Sempronius Merum habeant Imperium, & hominis occisi pars altera in Seji, altera in Sempronii fundo, sicq; in confinio duorum territoriorum reperitur, quis tunc competens Judex erit? Variæ hac de re extant opinioniones Doctorum, à capite, à corde, à pedibus, & aliis conjecturis desumptæ, quæ tamen omnes incertæ sunt.

59. Et quidem à capite nullum certum jus sumi potest: Sit sane principalior corporis pars, caput: *L. cum in diversis: 44. in pr. ff. de relig. & sumpt. fun.* quid verò illud ad locum, in quo verisimiliter cædes commissa est? Vix certè fieri potest, ut ubi caput reperitur, commissum homicidium præsumatur, cum ex communiter accidentibus verosimilius sit, caput facilius projici, & corporis trunco immoto, in alium locum provehi.

60. A corde etiam, tanquam præstantissimo hominis membro, nulla extrui Regula potest, cum ex membri dignitate haud fundetur Jurisdicchio, & Jureconsulti non interna, sed externa scrutentur & fectentur: sicq; hic non internus, sed externus locus considerandus: veniat: *L. quæstionis. i. juncta auth. quia in provincia. C. ubi de crim. agi. oport.*

61. A pedibus quoq; nulla est consequentia: cum vulneratus non faciliè tam violentâ morte extingatur, ut ne pedem quidem de loco, in quo stetit, moveat, & licet pronus cadat, nihilominus tamen alium pedes locum occupare frequenter & possunt & solent. Imò res pluribus involveretur difficultatibus, si vnus pes aliud, & alter fortè itidem aliud territorium contingat. Quare ad utrumq; confinem pertinebit, hac de re judicare: *arg. L. si verò. 5. §. interdum. 2. in fin. ff. de his, qui effud. vel dejec.*

62. Vectigalia, sive Telonia jam videbimus, quæ ad Fisci Regalia referuntur, in *d. c. vn. ibi. vectigalia*, quæ vulgò dicuntur telonia: quæ sint Regal. non propterea, quod Imperator Jus exigendi vectigalia Principi aut Baroni tribuere soleat, sed quia augent Fiscum Imperatoris: Per vectigalia etenim intelligitur omnis reditus, qui Fisco Imperatoris præstatur, pro mercibus, quæ importantur & exportantur: *arg. L. Prætor. 1. §. hic titulus. 1. ff. de publican. L. inter publica. 17. §. publica. 1. ff. de V. S. Quâ ratione vectigalia etiam nervi Reipublicæ appellantur: in L. in criminibus. 1. §. in causa. 20. ff. de quæstion. Nov. 149. cap. 2. & Nov. 161. cap. 2.*

63. Ad

63. Ad horum præstationem quilibet est obstrictus, nisi per privilegium se exemptum doceat: quales sunt Navicularii: *L. nullum 3. C. de navicul.* Consiliarii, aliiq; ad Imperii consilium deputati: Zum ReichsRath gehörig. Regiments Ordnung Keyfers Maximiliani des Ersten zu Augsburg Anno 1500. tit. Alle so in des Reichs Regiment gehörig sollen aller Day / Zöll vnd Dingeldes frey seyn. f. 38. Professores item ac Studiosi, Literis in Academiis Publicis operam navantes: Cujus tamen privilegii rationem non ex *L. Universi. s. C. de vectigal.* sed ex *Ausb. habit. C. ne fil. pro pat. petimus*, quæ securitatem hisce promittit: Non autem securum est iter, vel secura habitatio, si quis vectigalibus gravetur.

64. Similiter Fisco quaruntur pœnarum, multarumq; compendia. *d. c. vn. ibi. multarum, pœnarumq; compendia. quæ sint Regal.* Nisi Judex id, quod ad pœnam admisi facinoris exculpitur, vel publicis operibus, vel cursui publico, vel aliis necessariis causis specialiter deputaverit: *L. Multarum. C. de modo mult.*

65. Sed dubio non caret: Cui pœna, quæ ex popularibus actionibus Reo imponitur, applicari debeat. Actori an Fisco, an verò inter utrumq; sit dividenda? Pro Actore concludimus. per *L. Prætor. 33. in pr. ff. de sepulch. viol. L. vt. si cur. in pr. vers. quod si ex populari. ff. de V. S.*

66. Præterea Fisco applicantur bona, quæ indignis auferuntur, non modò de itere novo: *d. c. vn. ibi. & quæ, vt ab indignis, Legibus auferuntur: quæ sint Regal.* Verùm etiã de jure veteri: Nam olim quoq; Leges hæc bona Fisco addicabant: *L. Papinianus. s. s. meminisse. 14. ibi. & id fisco vindicari, quasi indigno oblatum. ff. de inoff. testam. L. varia. 1. in pr. ibi. vel quod indignus. ff. de jure fisci. L. vn. s. quæ autem. 12. ibi. quæ vt indignis auferuntur, in nostrum fiscum perveniant, C. de caduc. toll.*

67. Sic bona committentium crimen læsæ Majestatis ad Fiscum pertinent: *d. c. vn. ferè circa fin. ibi. & bona committentium crimen Majestatis: quæ sint Regal.* Quemadmodum & jure Civili bona omnia committentium crimen læsæ Majestatis, Fisco Imperiali addicebantur: *L. fin. ibi. hereditas fisco vindicatur: ff. ad L. Jul. Majest. L. quisquis. in fin. pr. ibi. bona ejus omnibus fisco nostro addicta: L. Majestatis. 6. in pr. ibi. confiscatur eorum substantia. L. meminisse. 7. in pr. ibi. bona post mortem fisco vindicari jussit. L. fin. in pr. ibi. & ejus bona successoribus ejus eripiantur. C. eod. Nov. 134. c. fin. in fin.*

68. Favorabiliora sunt incrementa, quæ fiscus percipit ex bonis vacantibus: *d. c. vn. ibi. bona vacantia quæ sint Regal.* Quod fit, quando nullum ex qualibet sanguinis linea, vel juris titulo legitimum reliquit intestatus heredem, *L. pen. c. de bon. vacant.* Ex sanguinis autem linea, & is legitimus heres existit, qui ultra decimum agnationis aut cognationis gradum succedit. *Nov. 118. cap. 3.* Juris verò titulo heredes sunt, qui præter sanguinis rationem jure Civili aut Prætorio defuncto alicui succedunt. Veluti conjunx. *L. vn. C. unde vir & vx. consors. L. si quis 1. L. si quis. 3. C. de hered. decur.* Qualem titulum cum non habeat tutor in bonis pupilli vacantibus, excludere fiscum nequit, maxime, si tutelam gratis administrare teneatur: *L. de tutoribus: 33. §. fin. ff. de administ. & peric. tut.*

69. Ulterius ad Fisci Regalia spectant Fodina Metallicæ & Salinæ: *d. c. vn. ibi. argentaria. item ibi. salinarum. quæ sint Regal.* Et quidem per fodinas metallicas seu argentarias intelligimus tributum, redditum, seu vectigal quoddam, quod homines privati ex metalli fodinis, quas suis in prædijs habent, fisco Imperatoris præstare tenentur. *arg. L. inter publica. 17. §. publica 1. ff. de V. S.* Sicut autem ex fodinis, ita etiam ex Salinis redditus seu vectigalia Fisco debentur: cum salinarum & fodinarum idem jus sit: *d. L. inter publica. 17. §. publica. 1. ff. de V. S. L. neq; 1. in pr. vers. paucis. ff. quod cum v. vni. nom. L. sed si. 3. §. fin. L. magis. 8. §. sed & si. 1. ff. de reb. cor. qui sub tut. vel cura. L. forma. 4. §. salina. 7. ff. de censibus.*

70. Fisci quoq; Regalibus adfociantur Piscationum Reditus: *d. c. vn. ibi. piscationum reditus: quæ sint Regal.* Omnis enim fluminum, portuumq; utilitas ad Principem pertinet; quare etiam piscationum in illis & mari institutarum reditus, *d. L. inter publica. 17. §. publica. 1. ff. de V. S.* ad eundem spectabit. Per Reditum autem piscationum intelligitur vectigal, quod ex piscationibus, quæ in mari & fluminibus publicis fiunt. Fiscus Imperatoris capit.

71. A Piscationum Reditibus ad venationes nonnulli inferunt, quos haud sequimur: cum per piscationes, argentarias & salinas, tantum reditus, pensiones & certa vectigalia in *d. c. vn. quæ sint Regal.* intelligantur: Hoc autem in loco de ipso jure venandi agatur.

72. Et quamvis venatio sit modus acquirendi de jure Civili antiquiori omnibus permixtus, §. *seve 12. Inst. de rer. divis. L. querundam.*

1. §. omnia r. junct. LL. seqq. ff. de A. R. D. L. injuriarum. 13. §. fin. ff. de Injur. Tamen à Friderico I. Imperatore nihilominus primum coarctatus est: in c. vn. §. post natalem. 4. vers. nemo retia. 2. f. 27. vbi venandi facultatem subditis ademit, sed non simpliciter, verùm habitâ ratione illius temporis, voluit omnibus occasionibus violandi pacem publicam occurrere, cùm & ex venationibus rixæ & pugnæ nafci, adeoq; pax publica eo modo faciliè violari possit.

73. Longissima deniq; consuetudine jus venandi privatis penitus ademptum est. Hisce potissimùm de causis. 1. vt Principes pro molestiis, quas in gubernatione sustinent, recreationem habeant: 2. Ne Privati à rebus agendis abducti, otio indulgere, & latrociniiis assuescere incipiant, quibus aliàs nemora infesta esse solent. 3. Vt armorum licentia reprimatur. 4. Ne pereant species in animantibus.

74. Hodie igitur à Sacra Cæsarea Majestate venatio Principibus Imperij, vt jus accessorium Principatus & Ducatus in feudum concedi solet, cum omni jure Foresti summi & simplicis, & omnimoda venatione: *Wir aller Fürstlicher Obrigkeit / Wildbahnen / Jagen und Jagensgerechtigket*: Ita tamen, vt per hujusmodi concessionem iis, qui in usu, exercitio, & quasi possessione juris venandi longissimo tempore fuerunt, nullum fiat præjudicium.

75. Ex quibus satis dilucidè apparet, jus venandi ad Regalia referri hand posse: Non ad Majestatis: Hæc enim ad supremum Imperatoris honorem, & ad gubernationem Imperij pertinent: Id quod de venationibus nemo dicet: Multò minus ad Fiscum: Fiscum namq; venatio non auget: cùm venationis sumptus prædam plerumq; superent: vt est in aperto.

76. Postremò Regalibus Fisci adjungimus, dimidium thesauri in loco Religioso, non datâ operâ inventi. d. c. vn. in fin. qua sint Regal. Quod si quis in loco Religioso seu alieno datâ operâ & præmeditato consilio quærat, totus thesaurus ei auferitur, ne detur occasio sepulchrorum violandorum, & quod in alieno fodiendi nihil juris nobis sit: arg. L. culpa. 36. ff. de R. I.

77. De Jure Civili valdè controversitur: Si in loco Religioso thesaurus repertus sit, cui acquiratur? Gravis hæc de re pugna est inter §. thesaurus. 39. Inst. de rer. divis. & L. non intelligitur. 3. §. si in locis. 20. ff. de jure fisci. Distinguant quidam inter locum Religiosum publicum

blicum & privatum, quam tamen distinctionem approbare haud possumus, cum expressè, *in d. l. 3 § 20. vi & in l. inter publica. 17. in pr. ff. de V. S. loca Religiosa à publicis separentur.*

78. Melius itaq; & rectius nos facturos existimamus, si d. §. *thesaurus 39.* accipiamus de loco Religioso, suo & proprio, quem quis suâ voluntate mortuum inferendo facere potest: §. *Religiosum 9. Inst. de rer. div.* in quo thesaurus à fundi domino repertus, ex asse & in solidum ad inventorem spectat. Quamvis enim locus Religiosus nullius propriè sit: §. *nullius. 7. Inst. d. 1.* Attamen cum fundo, qui privatus est, cohereat, illius quoddammodò esse censetur, cujus est totus fundus.

79. Sed à Doctoribus non inutiliter disputari solet: Nùm etiam Jure Canonico, dimidium thesauri in loco Religioso inventi, Fisco acquiratur? Negantium opinioni subscribimus: Vbicunq; enim ratio alicujus rei cessat, ibi etiam ipsum jus: *c. licet. 1. de const. in 6.* At Jure Canonico cessat ratio, quæ militat jure Civili: Nam hoc Civili Jure loca religiosa in nullius bonis sunt: d. §. *nullius. 7. Inst. de rer. div.* At Jure Canonico loca Religiosa sunt in dominio Ecclesiæ: Undè Imperator, alijsvè summus Princeps facultatem disponendi de rebus Ecclesiasticis non habet. *can. non placuit. 23. can. laicis. 24. caus. 16. q. 7.* propterea, quod res illæ sint Ecclesiæ propriæ: *c. Ecclesia. 10. x. de constit. t. 1. x. de reb. Eccles. alien. vel non. c. sed hoc. 1. in fin. ibi. omnia perpetuò sanctificentur, & in jus ejus tradantur. x. de success. ac intest.*

80. Regalia, quorum hætenùs mentionem fecimus, ordinariæ collationis rationem obtinent. Superest extraordinaria, ad felicissimam Regalis Numinis expeditionem suscipiendam: *De Reichssteuer zu einem Römerzög. d. c. vn. ibi. & extraordinaria collatio, ad felicissimam Regalis Numinis Expeditionem: quæ sint Regal. significatq; Comitatum, qui Romano Regi pro consequendâ Imperij Coronâ Romanam abeunti præstandus. Ad quem quilibet Vasallus est obligatus, nisi in sui locum Domino acceptabilem substituat, vel dimidium ex unius anni fructibus præstet. 2 f. 34. §. similiter. 2.* De Jure Saxónico, Sol ein jeglicher Man mit seinem Herren / der des Reichs Lehngut / von ihm zu Lehen hat / so den Römischen König gen Rom geleitet / über oder so die farth lösen / mit dem zehenden pfund des Zinses / den er Jährlich von ihm hatte: *Lehne cap. 4.*

81. Sed

81. Sed nostro tempore, cum rarior sit huius Romanae expeditionis visus, nomen quidem, & cum eo ipsum Regale retinetur, at res ad alium usum pro Imperii necessitate transfertur: veluti, quando sumptus ob bellum Turcis inferendum, aut ob aliam causam à Scabibus conferuntur. Et hæc Fisci Regalia pro instituti nostri ratione enumerasse sufficiat.

82. Restat nunc, ut de Acquisitione Regalium paucis agamus: Sciendum autem est, Regalia Imperatoris concessione expressâ acquiri posse: *c. super quibusdam. 26. vers. praterea. ibi. Imperatorum largitione concessa: x. de V. S.* si videlicet feuda Regalia, Reges, Duces & alii ab Imperatore per investituram habeant, *c. vn. 2. f. 10. vel Regalia per se ab Imperatore ex speciali privilegio consequantur.*

83. Ex quibus satis liquet, disferre Imperatorem ab alijs inferioribus, quibus ipso jure Regalia competere nequeunt, licet quædam illis concedantur: Electoribus siquidem Imperij Regalia tribuuntur, cum horum suprema in Imperio post Imperatorem & Romanorum Regem sit dignitas, & præ reliquis Imperij Principibus quàm plurimas alias insignes prærogativas habeant, nempe, quod singuli Electores Assessorem Cameræ Imperialis representent, licet reliqui ordines conjunctim nomine circulatorum suorum id faciant, in quibus plures sunt Principes, & alii Status cum iis conjuncti: *Ordin. Cam. par. 1. tit. 1. Erstlich von Personen vnd Sachen/so nicht dem Reich ohne mittel sondern andern Gerichten unterworfen/ vnd an das Kammergericht in nechster Instanz nicht gehörig. Quod in Liberis Electorum tutela & cura Anno ætatis decimo octavo finiatur, ita, ut hoc anno adimpleto, non tantùm sint Electores, sed etiam Ducatus & Principatus sui administrationem habeant. Aur. Bull. Caroli IV. Imp. tit. 7. Von successian vnd nachkommen der Churfürsten.* Hinc cum Ludovicus Elector Palatinus annum ætatis suæ decimum octavum explevisset, Patruus Otto Dux Palatinus Tutor ei & Electoratum & Palatinum restituit. Idem factum in domo Saxonica, cum Christianus I. Elector p. m. legitimos annos compleisset, à Friderico VVilhelmo Saxoniz Proelectore.

84. Simili modo Duces, Comites, aliq; Imperii Proceres Regalia habent, ut quilibet ferè in suo territorio posse videatur, quod ipse Imperator in vniuerso Imperio. Hoc tamen axioma, non absolutè, sed

sed cum quodam respectu accipiendum est, scilicet, quoad concessa, non autem quoad alia.

85. Manet itaq; Regalia ab inferioribus beneficio & concessione Imperatoris obtineri, vel per feudum, vel per prescriptionem, vel alijs etiam modis, quibus translata Reipublicæ salutem labefactare, & debitam Principi reverentiam evertere nequeunt. Quod licet quidam indistinctè de omnibus Regalibus asseverent, Rectè tamen excipitur jus indicendi bellum publicum, condendi Leges univertales, tribuendi alijs potestatem instituendi nova vestigalia: Hæc enim Imperatorem alijs concedere non posse, juris ratio dicitur, & Imperij Recessus satis luculenter docent.

86. Circa hanc concessionem autem meritò quoad Regalia Majestatis inter inseparabilia & particularia distinguendum erit. Nam illa subditis in feudum dari non possunt, cum sint solius Imperatoris propria, ejusq; Majestati quasi infixæ: *Reichsabschied Keyzers Maximiliani des Andern/ zu Regensburg/ Anno 1576. §. Dardurch dann/ ibi. zu vnserer Keyf. sondern Hoheit vnd Reservaten/ f. 345.* Hæc ab Imperatore concedi solent, non modò alijs Principibus & Civitatibus Imperialibus, sed etiam personis privatis, quos Comites Palatinos nuncupamus. *Reformation guter Policy/ Keyzers Caroli des Fünfften/ zu Augsburg. Anno 1530. rub. fin. Von Handwercks Söhnen/ Gesellen/ Knechten vnd Lehrnaben: §. Doch einer jeden Oberkeit/ so Regalien von vns vnd dem H. Reich hat. f. 211.* At Fisci Regalia Imperator liberius in feudum alijs concedere potest. *c. super quibusdam. 26. vers. preterea x. de V. S.*

87. Sed insignis hic oritur controversia: Num Duces, Marchiones & Comites ex generali Regalium concessione, etiam Majestatis Regalia consequantur? Negativa probabilis est: Cùm ea, quæ soli Imperatori in signum superioritatis & singularis privilegii sunt reservata, generali concessione non transeant: *c. quod translatione. 4. x. de offic. Leg.* Et aliàs sub generali concessione, ea, quæ specialiter concedenda sunt, non veniunt. *L. obligationis generali. 6. junct. aliquos LL. seqq. ff. de pign. c. in generali. 21. de R. I. in 6.*

88. Exemplum hujus rei habemus in Vafallo. Is enim generaliter alienando bona sua, feudum alienasse non intelligitur, nisi specialem de eo mentionem fecerit. *per text. 2. f. 26. §. in generali.* Quod si id

fid in Vasallo non procedit, multò minùs in Imperatore locum obtinebit, vt is generaliter concedendo Regalia, Majestatis vnà concessisse præsumatur. Quemadmodum igitur Vasallus in generali bonorum suorum alienatione feudum, sic & Imperator Majestatis Regalia, quæ tantum ad ipsum spectant, sibi reservasse intelligitur.

89. At quæstio hîc exoritur, contentioibus Dd. obnoxia: Nùm generali concessione feudi Ducatus, Comitatus, Marchionatus, ipsa quoq; Regalia tacitè concessa intelligantur? Potior & sanior est sententia negantium, cum sine speciali concessione non intelligantur translata, quæ in signum privilegij singularis Majestati Casareæ sunt reservata: maxime, cum Regalium concessio strictè accipienda sit, adeò, vt concessis quibusdam Regalibus, concessio isthæc ad similia porrigi non debeat.

90. Sic etiam concessio alicui castro, cum Jurisdictione, Mero & Mixto Imperio, excepta nihilominùs intelliguntur Regalia, ne quidem obstante clausula: *Omnibus cum pertinentiis: Mit allen Nûnngen/ zu vnd eingehörungen/ an Zinsen/ Gültten/ Mäntten/ Jährlichen einkommen/ Gerech/ vnd Rechten.* Nam verba hæc investituræ (cum omni jure) spectant tantum illud jus, quod Ducatui Marchionatui vel Castro cohereret.

91. Quod si Regem Imperator creaverit, ne tunc quidem Regalia concessisse intelligitur: Idq; ex eo liquet, quod Auri, Argenti & Meralli Fodinarum Regalia, vt Principibus Electoribus in suis Provinciis, sic & Regibus Bohemia in speciale privilegium tribuantur: in *Aur. Bull. Car. IV. Imp. iii. 9. Von den Gold/ Silber/ vnd andern Erzkublen.* Quo tamen speciali privilegio opus haud fuisset, si Regalia isthæc, vt Electores, sic etiam Reges jure communi habuissent: cum superflue concedatur specialiter id, quod jure communi permissum est: *L. vn. C. de thesaur.*

92. Tacita quoq; concessione, nempe præscriptione, Regalia acquiruntur. *d. c. super quibusdam 26. vers. præterea. x. de V. s. per tempus, ejus initij memoria in contrarium non extat. d. vers. præterea. Reichsabschied Keyfers Caroli des Fünfften/ zu Augspurg/ Anno 1548. §. Wann auch ein aufgezogener. ibi. daßer in eins Menschen gedechtnis/ f. 10. & §. Wo aber innerhalb Menschen gedechten. f. 11. Ex immemoriali etenim tempore præsumitur consensus Imperatoris, vt alia probatione non*

D

ne non

ne non sit opus : cùm tempus hoc vim constituti habeat : arg. *L. hoc jure. 3. §. ductus aque. 4. ff. de aqua quot. & ast. & aliàs vetustas pro Legge reputetur. L. in summa. 2. in pr. ff. de aq. & aq. pluv. arc.*

93. Atq; hoc in Regalibus Imperatori in signum singularis privilegij competentibus, locum obtinet : qualia sunt ex Regalibus Majestatis, Legitimare Spurius, creare Notarios, erigere vectigalia, nobilitare, &c. Et Fisci Regalia omnia : Nam illa tempore immemoriali præscribuntur : *d. c. super quibusdam. 26. vers. præterea. x. de V. S. De Jure Saxonico idem tempus immemoriale requiritur : cùm enim hoc in casu nihil speciale constitutum sit, meritò ad jus Civile & Canonicum recurrendum erit.*

94. Diverfum obtinet in Regalibus Imperatori in signum superioritatis & subjectionis competentibus : qualia sunt Tributum, Census & Suprema Jurisdictio : In quibus immemorialis præscriptio nihil quicquam operatur, aded, vt ejusmodi Regalia nullo unquam modo præscribi queant : *L. competit. 6. in fin. ibi. nec cuiuscunq; temporis præscriptione. C. de præscript. 30. vel 40. ann. c. cùm non liceat. 12. in fin. ibi. præscriptione temporis non obstante, c. cum ex officij. 16. x. de præscript.* Ratio est : quoniam hæc jura sunt Imperatori reservata in signum recognitionis domini universalis : vtigitur nemo potest fieri accephalus sine capite vel domino, sic nec præscriptio locum habebit.

95. Sed nùm ad immemoriam præscriptionem scientia & patientia Imperatoris requiratur ? E re erit hic subjungere : Negativa defendi potest : cùm enim in præscriptione rerum corporaliū distinctio scientiæ & ignorantia sublata sit : *L. fin. vers. sit igitur. C. de præscript. longi temp. dec. vel vig. ann.* Eadem quoq; in rebus incorporalibus, quibus & Regalia adnumerantur, nullius ponderis & momenti amplius erit : *d. L. fin. in fin. C. d. 1.*

96. Accedit, quod præscriptio hæc juris potestate concessioni speciali Imperatoris comparatur, & vim habeat Privilegij à Principe expressæ, atq; ex certa scientia concessi. arg. *d. c. super quibusdam. 26. vers. præterea. x. de V. S.* tacitam Imperatoris concessionem continet : arg. *L. alienationis. 28. in pr. ff. de V. S.* vim tituli legitimè acquisiti habeat : arg. *L. hoc jure. 3. §. ductus. 4. ff. de aq. quot. & ast.* omnem defectum suppleat, illudq; quod aliàs irritum, nullum & invalidum est, firmet, corroboret & validum reddat, siquidem præsumptio-
nem

nem juris & de jure inducat: c. *Episcopum. circa fin. de prescript. in 8.*

97. An autem hæc præscriptio bonam fidem admittat, indagare lubet? Negativam ut veriosem, veritatis studio, ruebimur. Præscriptio etenim temporis immemorialis omnem finistram præsumptionem excludit, plenissimamq; securitatem parit, nulla de mala fide aut titulo quaestione admissa. c. *si diligenti. 17. x. de prescript.*

98. Anceps itidem, at valde dubia est quaestio: An Regalia formata, ut Dd. loquuntur, quæ jam competunt privato, cui fortè ab Imperatore concessa erant, præscriptione longissimi temporis triginta vel quadraginta annorum acquirantur? communis & in praxi recepta est opinio affirmativa: Omnes enim actiones, licet jus publicum concernant, quæ triginta vel paucioribus non tolluntur, quadraginta annis excluduntur: *L. omnes 4. vers. quicquid autem. C. de prescript. 39. vel 40. ann.* Sic etiam hæc Regalia, cum non amplius considerentur ex privilegio imperatoris.

99. Superest deniq; ut Regalium amissionem paucis consideremus: Amittuntur verò iisdem modis, quibus acquiruntur: *arg. L. si res. 1. in fin. ff. pro derel.* Et Fisci quidem Regalia præscriptione amittuntur, non modò cum præscribens ea sibi acquirat, verum etiam, cum immunitatem à præstando eo, quod jure Regali Fisco debetur, præscribit: veluti, immunitatem à vectigalibus præstandis. *L. locatio. 9. §. earum. 6. ff. de publican. & relig.*

100. Idem locum obtinet in Majestatis Regalibus, Imperatori in signum singularis privilegii competentibus: Non autem in iis, quæ in signum superioritatis & subjectionis Imperatori tribuuntur. Atq; hæc de pulcherrima & utilissima Regalium materia, non propriis dignitate, sed pro ingenii nostri tenuitate, dicta sufficiant.

COROLLARIUM. HISTORICO-POLITICUM.

Gloriosissimum *arg. L. humanum. sibi. gloriofissimo. tatus. vestro. C. de LL. Electorum Imperii Collegium*, non à Gregorio V. Pontifice originem traxisse, neq; sub Ottone III. Imperatore institutum, nec certâ aliquâ Imperatoris constitutione, sed sensim natum, ac consuetudine firmatum, & tandem à Carolo IV. confirmatum esse,

D. 2

nobis

nobis persuasum habemus. Nam Carolus in Aurea Bulla, in qua multa de Electoribus, eorundemq; juribus ac priv. legiis deciduntur, non ad ullam Antecessorum sanctionem, sed semper ad consuetudinem provocat. Per Text. in Tit. 1. Von der Churfürsten geleit/ wie vnd von wem dasselbig seyn sol. in pr. ibi. nach alter löblicher gewohnheit/ Tit. 2. Von der Wahl eines Römischen Königs. §. Vnd dieweil. ibi. Von alter / bewehrter vnd löblicher gewohnheit. Tit. 4. Von den Churfürsten in gewein: in fin. ibi. Wie solches von alter herkommen ist. Tit. 9. Von dem Gold/ Silber vnd andern Ergruben. in fin. ibi. Von Alterlöblicher vnd bewehrter / auch durch langwrtiger zeit/ verjährt gewohnheit. His accedit c. venerabilem. 34. vers. vnde illis. ibi. ad quos de jure ac antiqua Consuetudine noscitur pertinere. x. de elect. & elect. pot. Satiüs igitur est, consuetudini certa, quam juri euidam incerto originem Electorum accersere: cum nullus titulus firmior esse possit, quam mos, cujus memoria non extat. Vetustas enim pro Lege habetur. L. in summa. 2. in pr. ff. de aqua & aq. plur. arc. L. hoc jure. 3. §. ductus. 4. ff. de aq. quot. & ast.

DEO TRIN-VNI, REGI REGVM,
ET DOMINO DOMINANTIVM SIT
IAVS, HONOR ET GLORIA, IN
SEMPITERNA SECVLA.

...engravitur per ...
...per ...

eng mare qir in bei tuch endro

per. fi no lorde yfild coram me

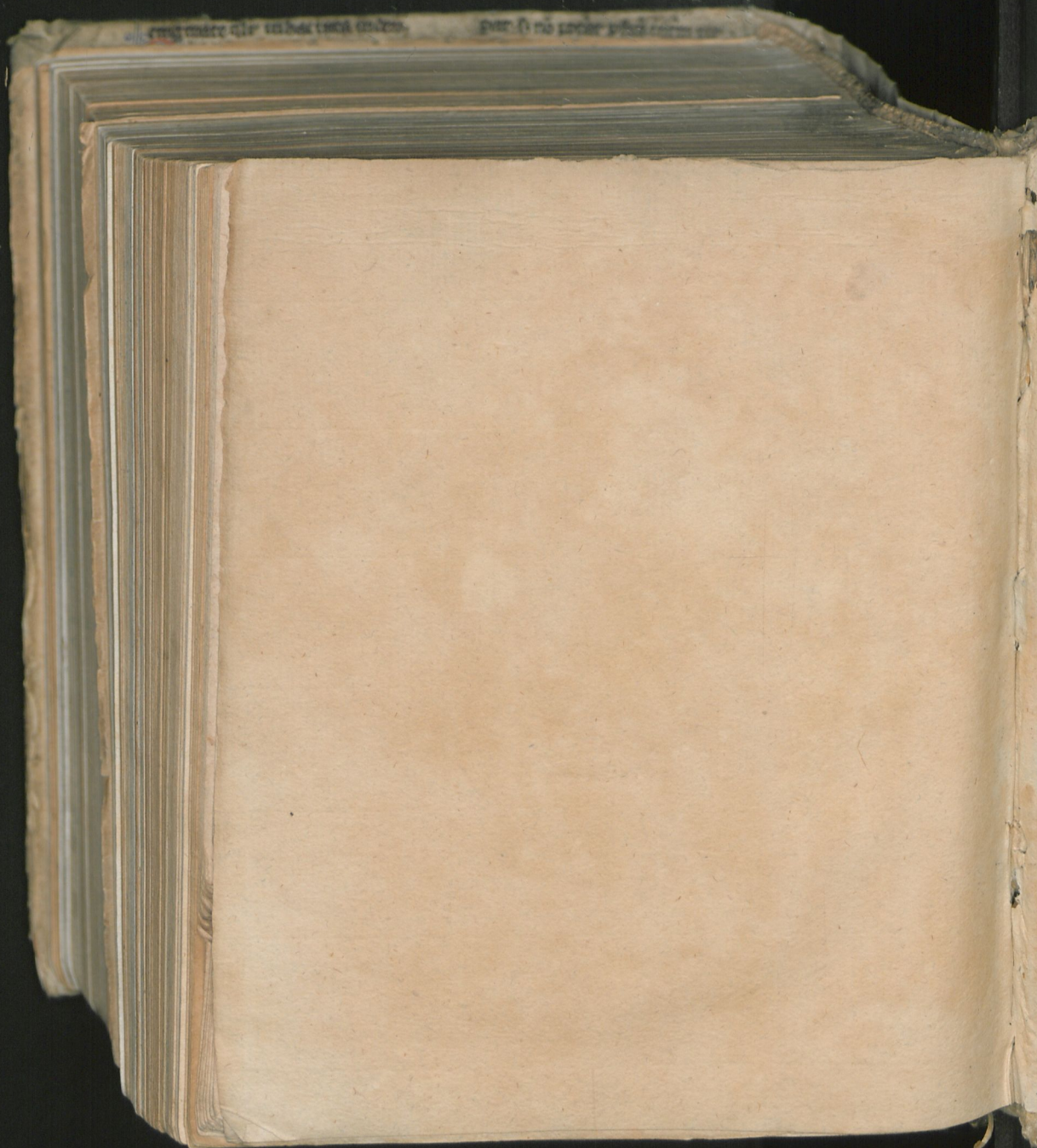

...magister q[ui] in hoc t[em]p[or]e ... per. d. n[on] ...

01 A 6518

ULB Halle

3

002 937 514

VD 17

Ulio ✓

Main body of text in a medieval Gothic script, consisting of approximately 25 lines. The text is written in black ink on aged parchment. A large blue initial letter is visible on the right side of the text block.

Small marginal note or correction written in black ink on the left side.

Group of marginal notes in black ink on the left side, including some numbers and small text.

Small marginal note or correction written in black ink on the left side.

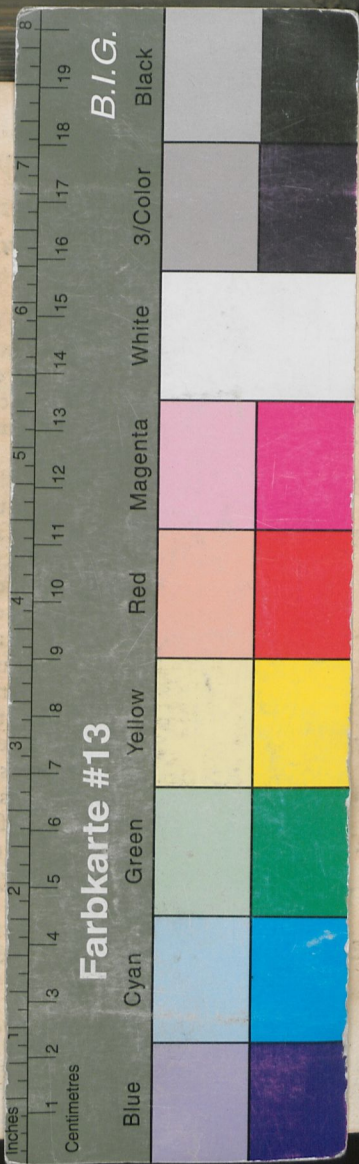
Group of marginal notes in black ink on the left side, located near the bottom of the page.

Small marginal notes or numbers written in black ink on the right side.

Large blue initial letter on the right side of the text block, possibly marking the start of a new section.

XXXIX.
DISSERTATIO
JURIDICO-POLITICA
DE
REGALIBUS,

Quam
Supremo Rege & Directore Fortunante:
In Celeberrima LIPSIENSIVM Academia:

Consensu, Autoritate, Decreto ac Per-
missu, Magnifici Dn. FRANCISCI ROMA-
NI, I Cti & Ordinarij Præcellentissimi, Am-
plissimi Dn. ELIÆ HEIDENREICHS, Senioris Me-
ritissimi, nec non rotius confessus Inelytæ Facul-
tatis Juridicæ Clarissimi, Consultissimiq;

SUB PRÆSIDIO
HEINRICI KRAPPPI LIPSIENSIS,
II. J. LICENTIANDI

Privati exercitij gratiâ defendet,
JOHANNES STÛLPNERVS,
LYCENA-MISNICVS, LL.Stud.

*Ad Diem XVIII. Aprilis, horâ VI.
matutinâ, cum seqq.*

LIPSIÆ, Excudebat JOHAN Gluck.